

Atlaryňyz owadan at bolsun...

Category: Edebi makalalar, Kitapcy, Sözler

написано kitapcy | 21 январа, 2025

Atlaryňyz owadan at bolsun... Dünýä taryhyny türkmenlersiz göz önüne getirmek mümkin däl. Üçeksiz, suwagsyz, aýnasyz-gapysyz jaýy göz önüne getirin. Türkmentsiz taryh hem şol dört diwar ýaly ýalaňaç taryhdyr.

Yslamyň ikinji müňýyllygynyň beýik mürşidi, beýik yslam alymy, asly dört Çaryýarlaryň üçünjisi Hezreti Omara baryp direýän we Hindistanda ýaşap geçen Ymam Rabbanyňyň «Mektubat» («Hatlar») kitabynda taryhy taýdan gymmatly maglumatlaryň üstünden bardyk. Bilnişi ýaly Ymam Rabbany yslamy içinden çüýretmek üçin dörän wahhabyçylyk, kadyýanyçylyk ýaly ters akymlaryň ideologlaryny ylmy dialoglar arkaly gazaply tankyt edipdir. Şeýle hem ol yslamyň arassa ýoluna howp salyp biljek islendik ýaramaz edim-gylymlara sessiz galmandyr.

Şöhratly türkmen serkerdesi, Hanlaryň Hany Muhammet Baýram Hanyň ogly, Hanlar Hany Abdurahym Han hem Ymam Rabbanyňyň döwründe ýaşap geçipdir.

Kitapda Ymam Rabbanyňyň Abdurahym Hana ýazan birnäçe hatlary bar. Hatlardan çen tutsaň, Ymam Rabbanyňyň Abdurahym Hany nähili hormatlaýşyny, Abdurahym Hanyňam bular ýaly beýik alymyň sözünü diňleýändigini we maslahatlaryny amal edýändigini bilmek kyn däl.

Terbiýeçilik gymmatyny we taryhy ähmiýetini nazarda tutup, ol hatlaryň birini terjime edip, siziň dykgatyňyza ýetirýäris.

YMAM RABBANYNYŇ ABDYRAHYM HAN TÜRKMENE ÝAZAN HATY

(Ymam Rabbanyňyň «Mektubat» («Hatlar») kitabyňyň 23-nji haty).

Bu hat Han-Hanan ady bilen meşhur bolan Abdurahyma (rahmetullahy aleýh) arapça ýazylyp, dini jahyllardan (nadanlardan) öwrenmegi gadagan edýär we at saýlap almak barada söz açýar.

Allatagala hemmämizi (boş) sözden halas edip, iş etmegi nesip eýlesin. Ynsanlaryň iň oňady we hemmämiziň Pygamberiniň (s.a.w) hormatyna amalsyz ylymdan, derege ýaramaýan bilimden gorasyn!

Arapça ýazylan bir şygýrdan terjime:

Her kim bu dogaga «Omyn» diýse eger,
Haktagala ol gula rehmet eýleýir!

Eý, belent ýaradylyşly doganym! Allatagala Siziň ýaradylyşyňyzda bolan kemallygyň orta çykmagyny yhsan eýlesin! Bu dünýä ahyretiň ekin meýdanydyr. Munda tohum sepmän, ýaradylyşda bolan, ýer deýin hasyl beriji güýjüni ulanyp bilmediklere, mundan peýdalanmadyklara, amal we ybadat tohumlaryny elden giderenleriň gününe itler aglasyn! Ýer deýin hasyl beriji mümkinçiligi ulanmazlyk, ol ýere hiç zat ekmezlik ýa-da zyýanly tohum ekmek bilen bolýar. Bu ikinjisiniň zyýany, emele getirýän bozuklygy birinjisinden birnäçe esse ýokarydyr. Zäherli tohum ekmek, dini, dini dersleri dinden habary ýoklardan öwrenmek we din duşmanlarynyň kitaplaryndan okamakdyr. Çünki din jahyllary nebsine eýerýändir we öz keýpine kowalaşýandyr. Olar dini öz göwünleriniň islegine görä düşündirerler. Garşysyndakynyň bolsa nebsini azdyrar we kalbyny garaldar. Çünki din jahyllary din dersini berende (din kitabyňy ýazanda) yslamyýete laýyk däl zady laýyk zatdan aýyl-saýyl etmez. Ýaşlara nämäni we nähili düşündirmegiň gerekligini bilmez. Ol şägirdini-de özi ýaly nadan edip ýetişdirer. Birnäçe zady okap ýat tutanyň bilen (ylymyň başga ugurlarynda belli bir derejä geleniň bilen, ylymda we sungatda rowaçlyk gazananyň bilen) din adamy bolup bolmaz (din kitaby ýazyp bolmaýar) we din barada ders berip bilmez.

Bir din alymy ýaşlara din öwretjek wagtynda bulara ilki dinsizler, yslam duşmanlary (we jahyl din adamlary) tarapyndan şygar edilen ýalňys propogandalary, töhmetçilikli pikirleri seljerip, olaryň arassa we ýaşajyk kellelerini munuň ýaly zäherlerden arassalamalydyr. Eýýäm zäherlenen ruhlaryny bolsa bejermäge çalyşmalydyr. Soňra ýaşlaryna we aň-düşünjelerine

laýyklykda, olara yslamyýetiň prinsiplerini, peýdalaryny, emirlerindäki we gadagan eden zatlaryndaky hikmetleri, inçelikleri we adamzady sagadatly durmuşa ýetirýändigini iň täsirli görnüşde aňlaryna ýerleşdirmelidir. Şeýlelikde ýaşlaryň ruh bakjalarynda dertlere dowa, ruhlara iýmit bolan ajaýyp bägüller kemala geler. Bular ýaly din alymyny yetiştirmek iň uly gazançdyr. Olar ýaly adamlaryň nazary-da ruhlara täsir edýär. Sözleri kalplary özüne bendi edýär. Yslam dinini taýýar lukma deýin ýuwtmak, suwsuz galanda buz ýaljak şerbet içip on iki süňňüň bilen lezzetini duýmak ýalydyr we bu diňe şular ýaly Allanyň halan adamlarynyň saklyk etmegi bilen mümkin bolýandyr. Allatagala hemmämizi Muhammediň (s.a.w) dogry ýolundan aýyrmasyň! Omyň. Çünki ynsanlary dünýä we ahyret rahatlygyna gowuşdyrjak diňe bu ýoldur. Pars dilinde ýazylan şu bent, gör, ne ajap sözlenipdir:

Arabystanda doglan Ahmet aleýhyssalam,
Iki jahanda üstün Oldur, heman!
Gara ýeriň astynda galsyn, her zaman
Onuň gapysynda ýer deň bolmaýan!

Pygamberleriň «ala nebiýýina we aleýhymussalawatu weteslimat» iň beýgine, iň belent mertebelisine bizden salamlar bolsun!
Bir zada haýran galýaryň, siziň arzyly serpaýyňyza mynasyp bolan şahyrlardan biriniň kapyrlaryň adyna meňzeş at göterýänini eşitdim. Munuňam üstesine ol seýitlerden, mertebesi belentde tutulyp söýülmeli adamlaryň hataryndan ekeni. Käşgä, muny eşitmedik bolsadym... Ol bu bolgusyz ady näme üçin aldyka? Hiç hili düşüňip bilemok. Beýle ady almakdan aýylganç ýolbarslardan gaçan ýaly gaçmak gerekdir. Çünki bu atlar we olaryň eýeleri Allatagalanyň duşmanlarydyr. Musulmanlaryň (isle hristian, isle ýewreý, isle başga dinli, tapawudy ýok) kapyrlary duşman hasaplamagy emir edilendir. Munuň ýaly pis atlary çagalaryna goýmazlyk her bir musulmana parzdyr. Meniň adymdan oňa aýdyň! Bu alan adynu derhal üýtgetsin! Onuň ýerine ondan haýyrly we musulmana gelişýän bir at goýsun. Musulmana musulman ady dakmak ýaraşar.

Allatagalanyň halajak we Onuň Pygamberiniň (s.a.w) begenjek adyny goýmak yslam dininde bolmak bagtyna eýe bolan her bir adama parzdyr.

(Ebu Dawudyň we Muhammet ibni Hibbanyň aýtmagyna görä, Resulalla (s.a.w): «Kyýamat günü atlaryňyz we atalaryňyzyň atlary bilen çagyrylarsyňyz. Şonuň üçin owadan atlary alyň!» diýipdir. Tirmiziniň rowaýat etmegine görä, Hezreti Aýşa aýdypdyr: «Resulalla (s.a.w) erbet atlary çalyşypdyr».)

Tirmizi we Ibn Maje rowaýat edýär: Abdylly ibn Omar (r.a) aýdypdyr, «Hezreti Omaryň bir gyzynyň ady Asiýe ekeni. (Asiýe – dawa, pitne turuzyjy diýmegi aňladýar). Resulalla (s.a.w) ol ady aýryp, Jemile diýen ady dakýar». Bular ýaly başga-da birnäçe adamyň atlarynyň, ýer we köçe atlarynyň çalşylyp, musulmanlara ýaraşýan atlaryň dakylandygyny Ebu Dawut habar berýär. Hadysda: «Erbet gümana galynjak ýerlerden gaçyň» diýip emredilýär. Dinsizlik alamaty bolan we gümany oýandyrýan atlary goýmakdan (sözleri sözlemekden, alamlary ulanmakdan we işleri etmekden) gaça durmak her musulmanyň borjudyr. «Bakara» süresiniň 221-nji aýatynda: «Musulman bolan bir gul kapyr bolan begden ýokardadyr» diýilýär.

Muhammet alayhyssalamyň ýolundan gidenlere Allatagala salamat bersin. Omyň.

Mala-mülke olma magrur, diýme: «Barmy men deýin»,
Garşyňdan bir ýel öwser, sowurar harman deýin.

Ymam Rabbany – Ahmet FARUKY SERHENDI. Edebi makalalar